

Bureau Energie Projecten
Inspraakpunt Programma VAWOZ
Postbus 11
9200 AC Drachten

Datum: 4 april 2024
Betreft: Zienswijze Programma VAWOZ 2031-2040 Concept NRD
Ons kenmerk: ZH 100 24.006

Geachte mevrouw, heer,

Mede namens de KNNV-afdelingen Hollandse Delta, Natuurlijk Delfland en Den Haag reageren wij op de ter inzagelegging van de concept NRD voor het Programma VAWOZ 2031-2040.

Wij erkennen het belang van de aanleg van (pijp)leidingen en kabels voor de energietransitie en de klimaatopgave. Onze rol is om deze beoogde ontwikkeling te bezien en te beoordelen vanuit de effecten op natuur, landschap en milieu, zowel tijdens de tracéafweging, aanleg en na de realisatie. Op deze manier willen wij op een constructieve manier een bijdrage leveren aan het Programma VAWOZ 2031-2040.

Algemeen

- Met deze zienswijze reageren wij specifiek op het Zuid-Hollandse deel van deze concept NRD.
- Het combineren van tracés heeft ook onze voorkeur. Wij willen meerdere kabels en (pijp)leidingen bundelen in één tracé. Dit is efficiënter, levert minder overlast en schade aan de omgeving. Maar we kunnen zo ook beter kwetsbare natuurwaarden ontzien. Door met enkelvoudige tracés te blijven werken wordt het tot 2050 zelf zeer ingewikkeld om tot verantwoorde tracékeuzes te blijven komen in relatief kleine gebieden;
- De aanleg van converterstations en elektrolyzers moet zo natuurinclusief mogelijk gebeuren. Deze voorzieningen kunnen prima een bijdrage leveren aan het verbeteren van de biodiversiteit en landschapswaarden. Anno 2024 is natuurinclusief werken voor dit soort projecten een voorwaarde;
- Samen met de natuurorganisaties zal een adequaat langjarig monitoringsprogramma moeten worden opgezet en uitgevoerd om tijdens de aanleg en exploitatie ongewenste effecten te voorkomen, mitigeren of compenseren;
- Benut bij de uitvoering van dit programma de beschikbare gebieds- en ecologische kennis van de natuurorganisaties. Niet alleen tijdens de officiële zienswijze trajecten. Juist omdat de omgevingswet nu na het zienswijzetraceet alleen maar beroepsmogelijkheden kent voor natuur- en milieuorganisaties. Het zou jammer zijn als dit zou leiden tot meer juridische procedures en beroepszaken;
- De uitvoering van dit programma leidt tot een tijdelijke toename van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige Natura 2000-gebieden. Aangezien meerdere projecten in hetzelfde gebied de komende jaren gaan plaatsvinden in het kader van de energietransitie is de cumulatie van deze depositie een steeds belangrijkere factor aan het worden. De cie. MER heeft eerder aangegeven in haar advies op NRD Nederwiek 2 dat extra stikstofdepositie op een al met

stikstof overbelast gebied, hoe gering ook, tot de conclusie leidt dat negatieve gevolgen voor de kwaliteit van habitats en leefgebieden van soorten niet uit te sluiten zijn. Daarbij wees de cie. MER op artikel 2.9a van de Wet natuurbescherming dat geen betrekking heeft op de inhoud van plan- en project MER en ook niet op besluitvorming over plannen zoals inpassingsplannen. Daarnaast is de toename van stikstofdepositie weliswaar tijdelijk, maar moet deze in samenhang met de langjarige overbelasting van duingebieden door stikstofdepositie worden gezien. Voor verschillende habitattypen die gevoelig zijn voor stikstofdepositie geldt in het Natura 2000-besluit een uitbreiding in omvang en/of verbetering van kwaliteit. In dit licht knelt dat de mogelijkheden om bronmaatregelen te nemen (de mogelijkheden om stikstofemissies te reduceren) niet altijd concreet zijn beschreven. De betekenis van dergelijke bronmaatregelen kunnen voor zover mogelijk daardoor niet meegewogen worden in de besluitvorming. De cie. MER adviseerde bij eerdere projecten om voorafgaand aan de besluitvorming over het inpassingsplan en de vergunningen voor Net op Zee IJmuiden VER Bèta, inzicht te geven in de bronmaatregelen die genomen kunnen worden om de stikstofdepositie tijdens de aanlegfase maximaal te reduceren. Wij verzoeken hiernaar te kijken en mee te nemen in de verdere uitwerking. De verschillende projecten kunnen op dit punt nu afzonderlijk licht negatief beoordeeld worden. Maar hierbij worden de verschillende uitkomsten niet gesaldeerd op stikstofdepositie in de direct stikstofgevoelige gebieden. Wij verzoeken om hier voldoende aandacht aan te besteden. Wij gaan ervan uit dat tijdens de aanlegfase afdoende bronmaatregelen worden genomen om de stikstofdepositie maximaal te reduceren. Het is belangrijk dat natuur volwaardig meegenomen wordt in de energietransitie. Waarbij ook aandacht is voor cumulatieve ecologische effecten.

Verder spitst deze zienswijze zich toe op de volgende punten:

Ontzie de natuur

Veel van de beoogde ontwikkelingen in Zuid-Holland raken aan natuur en landschapswaarden. Het vergroten van de ruimte voor de energietransitie en de benodigde infrastructuur zal rekening moeten houden met natuurbehoud, herstel en voorgenomen nieuwe natuurontwikkelingen. Voor onze organisaties is duidelijk dat veel van de voorgestelde activiteiten direct raken aan Natura 2000 gebieden en de NNN in Zuid-Holland. De beschermde status en het feit dat de wettelijke instandhoudingsdoelen voor deze gebieden nog niet zijn behaald wordt naar onze mening nog niet voldoende meegenomen in het NRD. We vinden dat in de uiteindelijke Milieueffectrapportage hier meer en beter rekening mee gehouden moet worden om tot een meer verantwoorde afweging te kunnen komen.

Geboorde oplossing

Eerder hebben wij in een aantal zienswijzen al aangegeven dat een groot aantal doorsnijdingen in de kustzone en specifiek de kwetsbare duingebieden en aansluitend de binnenduinenranden ongewenst zijn. Daar is in de programmering tot 2030 rekening mee gehouden door veel tracés voor de aanlanding richting de Maasvlakte II en het Rotterdamse havengebied te geleiden. Voor de periode 2031-2040 wordt nu teruggegrepen naar de doorsnijdingen binnen de kustzone die eerder door ons en anderen als ongeschikt zijn afgewezen. Op welke manier is de inbreng van de natuurorganisaties van toen nu betrokken bij deze concept NRD. Het heeft er alle schijn van dat deze voorgestelde routes desondanks nu opnieuw worden voorgesteld. Wij zijn voorstander om bij Natura 2000 en NNN-gebieden tot geboorde oplossingen te komen voor de aanlanding. Voor geboorde oplossingen vragen wij extra aandacht voor de waterhuishouding in duingebieden waar duinrellen of natte duinvalleien aanwezig zijn

met specifieke natuurwaarden en door de Habitatrictlijn erkende habitat typen. Daarnaast ook voor de ondoordringbare kleilaag in de ondergrond, zoals bij Voornes Duin. Deze kleilaag is belangrijk voor het nathouden van deze gebieden.

Bundel met bestaande verharde infrastructuur

Wanneer een geboorde oplossing om Natura 2000 en NNN-gebieden te ontzien niet mogelijk is en dit transparant aan natuurorganisaties is aangetoond. Zou al bestaande weginfrastructuur en parkeerplaatsen een oplossing kunnen zijn om tot tracés te kunnen komen. Denk daarbij aan de ontsluiting van Badcentrum Langeveld in de gemeente Noordwijk en de Wassenaarseslag in de gemeente Wassenaar. In de zienswijze van Stichting Duinbehoud van 15 maart 2024 wordt hier nog meer inhoudelijk op ingegaan en een aantal onderzoeksvragen meegegeven. Deze zienswijze wordt door ons ondersteund.

Samenhang Nederwiek III

Voor Zuid-Holland is de samenhang met Net op Zee Nederwiek III van groot belang. Eerder hebben wij hiervoor een zienswijze opgesteld met kenmerk NMZH/20231228-029. Het voert te ver om de aandachtspunten opnieuw op te nemen. Wij verzoeken om deze zienswijze als integraal onderdeel te zien van deze zienswijze.

Aandachtspunten Wateringen

De eerder ingebrachte aandachtspunten tijdens de werksessies met stakeholders, waarnaar verwezen wordt in de concept NRD, zijn nog steeds relevant. De ruimte in deze zoeklocatie is veel te beperkt om ruimtelijk een converterstation en elektrolyser in te passen. Wij zijn het op dit punt met de zienswijze van Natuurmonumenten c.s. eens dat het Bijzondere Provinciale Landschap Midden-Delfland moet worden ontzien en de begrenzing hiervan gerespecteerd moet worden. Hiervoor zal een andere oplossing moeten worden gevonden. Waar wij graag in mee willen denken.

Samenhang Delta-Rijn Corridor

Eerder hebben wij in een zienswijze NMZH/20230706-025 een reactie geven op het voornemen en voorstel voor participatie voor de aanleg van buisleidingen voor het transport van waterstof, aardgas, CO₂, ammoniak, LPG, propeen en meerdere ondergrondse gelijkstroomverbindingen. Aangezien de samenhang met deze corridor relevant is voor deze concept NRD verwijzen wij naar deze zienswijze. Het voert te ver om de aandachtspunten opnieuw op te nemen. Wij verzoeken om deze zienswijze als integraal onderdeel te zien van deze zienswijze.

Verder onderschrijven wij de zienswijze van Natuurmonumenten c.s. van 4 april 2024 voor de aandacht die is gevraagd voor de oplossingsrichtingen in de regio Zuid-Holland.

Vervuilde waterbodems

Als laatste vragen wij nog specifiek aandacht voor de vervuilde waterbodems in het riviergebied. Veel van de gebieden waar zoeklocaties voor tracévarianten zijn benoemd zijn ernstig vervuild o.a. met PFAS, zware metalen en (micro)plastics. In het brede riviergebied zelf zijn ook slib- en baggerdepots en locaties waar vervuilde grond is gestort. Bij bodemwerkzaamheden komen deze ernstige vervuiling vrij in het oppervlaktewater en zo in het ecosysteem. En bij het uitwateren van hoog rivierwater uiteindelijk ook in de Noordzee. Dit baart ons grote zorgen, ook omdat op veel locaties niet precies bekend is wat de omvang en ernst van de vervuiling is. Er niet voldoende kennis is op dit vlak, zowel historisch als ecologisch en wat milieueffect betreft om dit goed te kunnen beoordelen. Op welke manier gaat u hier

aandacht aanbesteden en hoe kunnen de werkzaamheden voldoen aan het besluit bodemkwaliteit en de vereisten van de natuurbeschermingswet. Wij zouden graag deze vragen willen inbrengen in de NRD en onder de aandacht willen brengen van de cie. MER, ook willen wij graag verder geïnformeerd worden over de omvang en de ernst van de vervuiling en hoe u bij de uiteindelijk aanleg hiermee rekening gaat houden. Dit is voor ons ook een enorm dilemma, aangezien tracés in of onder de waterbodems onze voorkeur hebben.

Graag worden wij betrokken bij het participatieproces specifiek gericht op de provincie Zuid-Holland. Wij verzoeken u deze zienswijze in het verdere proces te betrekken. Als deze zienswijze verder vragen oproept dan staan wij graag voor u klaar.

Met vriendelijke groet,
Mede namens de KNNV-afdelingen Hollandse Delta, Natuurlijk Delfland en Den Haag,

A.P. Ouwehand
Directeur